

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. מאי קרא בשומו כל אבני מזבח כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשרים וחמנים אי איכא כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשרים וחמנים אי לאו יקומו.....2
- ב. איזהו נעבד כל שעובדים אותו בין בשוגג ובין במזיד בין באונס ובין ברצון.....2
- ג. אונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר.....3
- ד. וחי בהם ולא שימות בהם יצא אונס ... ולא תחללו את שם קדשי דאפילו באונס הא כיצד הא בצנעא והא בפרהסיא.....4
- ה. המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה אמר להו רב נחמן פוקו ואמרו ליה לעולא כבר תרגמה רב הונא לשמעתיך בבבל דאמר רב הונא היתה בהמת חבירו רבוצה בפני עבודת כוכבים כיון ששחט בה סימן אחד אסרה 8
- ו. אף על פי שאמרו המשתחוה לקרקע עולם לא אסרה חפר בה בורות שיחין ומערות אסרה.....10
- ז. אף על פי שאמרו המשתחוה לבעלי חיים לא אסרן עשאן חליפין לעבודת כוכבים אסרן ... חליפי חליפין מותרין ... אסורין וחד אמר אפילו חליפי חליפין נמי אסורין.....10
- ח. והיית חרם כמוהו כל שאתה מהיה ממנו הרי הוא כמוהו.....11
- ט. למעוטי ערלה וכלאי הכרם שאם מכרן וקידש בדמיהן מקודשת.....12
- א. מה קודש תופס את דמיו אף שביעית תופסת דמיה ... תהיה בהוייתה תהא כיצד לקח בפירות שביעית בשר ... נכנס שמן הא כיצד אחרון אחרון נתפס בשביעית ופירי עצמו אסור.....14

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL1l7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דף נד.

א. מאי קרא בשומו כל אבני מזבח כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשרים וחמנים אי איכא כאבני גיר מנופצות לא יקומון אשרים וחמנים אי לאו יקומו

כבר התבאר לעיל דף נג: שמזבח של ע"ז שנפגם¹ עדיין הוא אסור עד שינתן רובו, דעדיין שם מזבח עליו כל זמן שלא ינתן רובו, דכתיב (ישעיה כז פסוק ט) בְּשׁוּמוֹ כָּל אֲבָנֵי מִזְבֵּחַ כְּאֲבָנֵי גִיר מְנוּפָצוֹת לֹא יָקוּמוּ אֲשֵׁרִים וְחֻמָּנִים, אימתי אשרים וחמנים לא יקומון, כשכל אבני מזבח יהיו מנופצות כאבני גיר, ורובו ככולו. ואם לאו שלא ינופצו כולם או רובם יקומון כלומר ואינם בטלים.

אבל בימוס מיד שנפגם² נפסל ומותר, והוא שינתן או יפגם על ידי גוי, אבל ניתן או נפגם מאליה לא הותר בכך, שהרי כבר התבאר לעיל דף מא: שע"ז שנשתברה מאליה אינה בטילה³. ואיזהו בימוס ואיזהו מזבח, בימוס אבן אחד, מזבח אבנים הרבה.

ב. איזהו נעבד כל שעובדים אותו בין בשוגג ובין במזיד בין באונס ובין ברצון

אחד הבהמה ואחד העוף הנעבד פסול לגבי המזבח – בין⁴ שעבד שלו בין של חבירו בין באונס בין ברצון בין בזדון בין בשגגה בין לפני הקדש בין

¹ שו"ע ונו"כ קמו ב

² עי' בס' מקור מים חיים שהתפלל בזה דמדברי הש"ע משמע דבימוס שנפגם אפי' בכ"ש מותר וכן משמע מכל הפוסקים ומדברי התוספתא מבואר דבימוס בעינן שיפגם רובו דוקא ולא דבר קל הוא לדחות דברי תוספתא מהלכה בדבר שאינו מוכרח כ"כ בגמ' דילן להיפוך והניח בצ"ע עיין שם. דרכ"ת שם למ

³ ש"ך שם יב ועיין ביאור הגר"א שהקשה וצ"ע דהא אמרינן שם גבי בימוס אפילו למ"ד עובדין לשברים ה"מ עבודת כוכבים דכיון דפלחה זילא ביה מילת' לבטולה אבל הני שקלי להאי ומייתו בימוס אחרינא, וא"כ ה"ה בנשתברה מאליה, מייתי אחרינא

⁴ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ד הלכה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לאחר הקדש הרי זה אסור, ואפילו לא עשה בו מעשה כגון שהשתחוה לה⁵, וירעה עד שיפול בו מום קבוע ויפדה בו.

וי"א שבשל חבירו⁶ אינו נאסר אל אם עשה בו מעשה, אך אם השתחוה לו אינו נאסר, שאין אדם אוסר את שאינו שלו, אם לא עשה בבהמה מעשה.

ג. אונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קח: שאונס של כפיה פטור⁷ מכלום מן המלקות ומן הקרבן ואין צריך לומר מן המיתה שנאמר (דברים כב פסוק כו) וְלִנְעָרָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר.

וכן אם אחרים כפוהו על ידי איום מיתה, מכל מקום הרי זה אונס⁸. גם כפיה על ידי מכות ויסורים שאין הגוף יכול לסובלם הוא אונס⁹.

⁵ דעת הכס"מ בדעת הרמב"ם שלגבוה האסר בשל חבירו גם בלא עשה מעשה ועיין בהר המוקיה ובמעשה רקח מה שיישבו דברי רבינו מקושיות הלח"מ.

⁶ השנת הראב"ד שדברי הרמב"ם צריכים ביאור, שקיצר בדבריו, דלכאורא משמע מדבריו נדעבד אין חילוק בין שלו לשל חבירו ובין קודם הקדש לאחר הקדש, ובאמת אינו כן דשלו אסור נעבד אפילו בלא מעשה כגון שהשתחוה לה וכמ"ש בעצמו אחר דין זה דהמשתחוה לבהמה נפסלה היא וצמרה, אבל של חבירו אינו אסור אא"כ עשה בה מעשה כמבואר בפ"ד דעכו"ם (נדר, א, וזהו שהשיג עליו הראב"ד ע"ש. ומה שתירץ הכס"מ דשם מיירי להדיוט, וזהו תימא כדמוכח שם בסוגיא (עלח"מ), ועוד דלהדיוט פסק הרמב"ם בפ"ח מעכו"ם דאפילו במעשה מותר ובארנו דבריו ביו"ד סי' ד סעי' יא. וכן מה שהשווה נעבד קודם הקדישה לאחר הקדישה ג"כ אינו כן כדאמרין בזבחים (קיד, א): בשלמא רובע ונרבע משכחת לה דאקדישנהו מעיקרא והדר רבעו אלא מוקצה ונעבד הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, כלומר ולא משכחת לה אלא בהקדישה אחר שעבדה (לח"מ). אבל באמת דברי הרמב"ם צודקים ומדויקים, דסתם נעבד הוא ע"י מעשה, דאיוה עבודה היא בלי מעשה רק השתחוואה ואינה נכללת בסתם לשון עבודה הן בעבודת המקדש והן להבדיל בעבודת כוכבים וכדתנן בסנהדרין (ס, ב) אחד העובד וכו' ואחד המשתחוה. ובאמת דין השתחוואה כתב אח"כ ושם פירושו שלו וקודם ההקדש, ולפי"ז כשכתב כאן הנעבד בע"כ פירושו ע"י מעשה ולכן אין חילוק בין שלו לשל חבירו ובין קודם הקדישו ולאחר הקדישו. ערוך השולחן העתיד להכות איסורי מזבח סימן נה סעיף מז – יז

⁷ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק א הלכה ט

⁸ בריב"ש סי' ד וסי' יא. כתב שלא למדנו מנערה המאורסה שהאנוס פטור אלא אם האונס הוא בכפיה ביד חזקה שאי אפשר להנצל מן העבירה אפילו ימסור עצמו למיתה, אבל כשבידו להנצל מן העבירה על ידי שימסור עצמו למיתה אין זה אונס, אלא שנאמר בתורה: וחי בהם, לפיכך משום פקוח נפש מותר לעבור על איסורים

⁹ כמו שאמרו כתובות לג: אלמלי הלכן לחנניה מישאל ועזריה היו משתחווים לצלם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכל מי שעבר עבירה באונס¹⁰, אפילו היא מן העבירות שאמרו בהן יהרג ואל יעבור, שהן: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, אם עבר ולא מסר נפשו עליה, אף על פי שחילל את השם, אין בית דין ממיתין אותו, שאין מלקין ואין ממיתין אלא לעובר ברצונו¹¹.

ד. וחי בהם ולא שימות בהם יצא אונס ... ולא תחללו את שם קדשי דאפילו באונס הא כיצד הא בצנעא והא בפרהסיא

כבר התבאר במסכת יומא דף פה: ולעיל דף כז: שמחללין את השבת להצלת חיי האדם¹² גם אם אין במעשה ההצלה אלא כדי להאריך את חייו לשעה קלה בלבד.

ולכן מותר לחלל את השבת לכל צורכי הילוד, כל שיש תקוה שיוכל לחיות, ואפילו חיי שעה בלבד¹³.

¹⁰ רמב"ם יסודי התורה פ"ה ה"ד, רמב"ם סנהדרין פ"כ ה"ב.

¹¹ בב"מ יסודות שם בשם הרמ"ך, כתב שבעבירות שאמרו יהרג ואל יעבור, אם עבר מחמת אונס מיתה ולא נהרג, חייב מיתה וכו' שדבריו תמוהים, ועיי' בלח"מ; חי' הר"ן סנהדרין סא ב בשם ה"ר דוד, ודחה; מאירי יבמות שם בשם יש חולקים, ודחה. ועי' בבאור שיטה זו בארוכה בשו"ת חת"ס יו"ד סי' קלג ושו"ת אור גדול סי' א, ועיי' שבוה נחלקו הר"י בתוס' ע"ז נד א ד"ה מתקיף והר"מ מקוצי בתוס' שם ד"ה הא. שבעבירות שאמרו יהרג ואל יעבור, אם עבר מחמת אונס מיתה ולא נהרג, חייב מיתה

¹² סי' שכט סע' ד וביה"ל ד"ה אלא, ע"ש, דה"ה שמחללין על גוסס, ועיי' במנחת חינוך סוף מוסך השבת ד"ה והנה ומ"מ אין נוגעים בגוסס, שמא יקרב מיתתו, יו"ד סי' שלט בש"ך ס"ק ה. אבל כל שעושה להציל את הנפש לשעה קלה, מותר לנגוע בו, וכן לחלל עליו את השבת. ועיי' שמירת שבת כהלכתה הערות פרק לב הערה יד וז"ל "וה"ה מריפה חרש ושוטה, ועיי' סי' שכט סע' יד ובמ"ב ס"ק לט; ועיי' יומא פ"ח ברא"ש סי' יג, מחלוקת הראשונים, אי מחללין שבת על עובר, היכי שהסכנה רק לעובר ולא לאם, ועיי' טור או"ח סי' תריז, דמשמע דמחללין, וע"ש בב"י וסי' של סע' ז בביה"ל סוד"ה או ספק, ועיי' כתובות לט א ובקובץ שיעורים ס"ק קלה, ועיי' בק"נ על הרא"ש הנ"ל ס"ק י, דאפי' להצלת עובר פחות מארבעים יום שאין בו חיות כלל, מחללין, לדעה המקילה, ועיי' סי' תריז בשעה"צ ס"ק א ובדעת תורה שם, ועיי' להלן פל"ו סע' ב; ועיי' שו"ת חלקת יעקב ח"א סי' עב ושו"ת אנ"מ או"ח ח"א סי' קכו, דאף על מאבד עצמו לדעת מחללין את השבת כדי להצילו ממות".

¹³ ועיי' סי' שכט סע' ד בביה"ל ד"ה אלא, דגם על קטן מריפה מחללין, ועיי' יסודי ישרון ח"ד דף רלה ושו"ת מנחת יצחק ח"ד סי' קכג, דבזמננו כשיש אינקובאטור, שבאמצעותו אפשר להציל גם תינוק קטן ביותר, אף בן ח' דינו כחי. ומהגרש"ז אויערבך זצ"ל שמעתי, דאף במקום שאין אינקובאטור יש לחשוש שהוא בן ז' אלא שנשתהה, יבמות פ ב, אם גמרו שיערו וצפורניו, כמבואר באו"ח סי' של סע' ז ובמ"ב ס"ק ל, ומאידך גם בפחות מבן ז', דלא שייך הטעם של אשתחויי, ג"כ מחללין במקום שיש אינקובאטור, כי הרי עניינו רואות שע"י האינקובאטור יכולים לחיות, עכ"ד. ועיי' גם חזו"א יו"ד סי' קנה ס"ק ד ואה"ע סי' קטו ס"ק ד. ועוד שמעתי מהגרש"ז זצ"ל, הא דמחללין לצורך חיי שעה הוא דוקא בכלו חדשיו, אבל חיי שעה של נפל לאו כלום הוא, גם בזמננו שיש אינקובאטור. לעו"ז אם כלו חדשיו, מחללין שבת גם עבור תינוק שהוא מונגולי או מריפה, עכ"ד. שש"כ פרק לו הערה כו

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן במקרה של מפולת או התמוטטות מבנה אפילו אם גוסס מצוה להחיותו וללכת לו תרופות כדי להאריך את חייו. אך אם בודאי ימות תוך זמן קצר, אין חיוב להאריך חייו על ידי תרופות¹⁴ וכדו'. אמנם י"א¹⁵ שאף בזה חובה לעשות כל מה שאפשר בכדי להאריך את חייו.

וכבר התבאר במסכת יומא דף פב. שכן כל העבירות שבתורה¹⁶, חוץ מעבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים, נדחין¹⁷ מפני פיקוח נפש הן ע"י אנם והן ע"י חולאים ואם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יהרג, אם הוא בצנעה יעבור ואל יהרג. ואם ירצה להחמיר על עצמו וליהרג, רשאי, אם העובר כוכבים מכוין להעבירו על דת.

ואם יוכל להציל עצמו בכל אשר לו, צריך ליתן הכל ולא יעבור לא תעשה.

אולם כל בית¹⁸ ישראל מוזהרים שלא לחלל את השם, שנאמר: (ויקרא כב פסוק לב) וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת שֵׁם קִדְּשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, והוא שלא לעשות שום דבר שימשך ממנו חילול השם.

כל עבירות שבתורה¹⁹, אם אומרים לו לאדם עבור ואל תיהרג, ונתכוין האנש להעבירו על המצוות, בין מצוות קלות, בין מצוות חמורות והיה הדבר בפרהסיא היינו בפני עשרה מישראל או בשעת שמד וגזירת המלכות אפילו בצינעא, ייהרג ואל יעבור, שנאמר וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת שֵׁם קִדְּשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי, ובפרהסיא יש חילול השם, לפי שלמדים ממנו לחלל בקדושת השם²⁰. וכן בשעת הגזירה יש כאן קידוש השם, ואנו קוראים בו ולא תחללו את שם קדשי שכשאומות העולם חושבים לבטל את ישראל מן המצוות, צריך

¹⁴ במנחת שלמה ח"א צא אות כד. ובשו"ת שבט הלוי ח"ו סי' קעט וח"ח סי' פו.

¹⁵ דעת הציץ אליעזר ח"ה רמת רחל סי' ב, וכן הביא בנשמת אברהם (סק"ד) בשם הגריש"א

¹⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד קנז א

¹⁷ הכל דחיים ולא הותרה ונ"מ דע"י בן חולי המסוכן מאכילין אותו בקל קל תחלה וכו'. מנ"ח מצוה רצו

¹⁸ רמב"ם פ"ה מהל' יסודי התורה ה"א, ספר המצוות הקצר לא תעשה לב

¹⁹ רמב"ם פ"ה מהל' יסודי ה"ד, וכע"ז בסה"מ צ"ש והחינוך שם

²⁰ רש"י ע"ז כז ב ד"ה בפרהסיא, ועי' נמוק"י שם שלמדים ממנו לזלול בקדושת השם. ועי' בחינוך רצו: "אינו עבד טוב והרי בני אדם" וכו', ועי' רש"י סנהדרין שם ד"ה לא תחללו. ובשאלתות שם: אבל בפרהסיא אית ביה קדוש השם וקרינן ביה ולא תחללו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לעשות חיזוק כנגדם שלא לקיים מחשבתם, ואם ישמע להם, אפילו בחדרי חדרים, הדבר מתפרסם, מפני שמצאו שהועילה גזירתם²¹.

י"א²² שאם אנסו את האשה להיבעל לערוה, אפילו אם כוונת האנס היא להעביר על דת ואפילו שהיה בפרהסיא, כיון שהאשה היא קרקע עולם ואינה עושה מעשה אין כאן חילול השם ואינה מחויבת למסור נפשה.

בעבודת כוכבים, ג"ע, שפיכות דמים אפילו בצנעה ושלא בשעת הגזרה, ואפילו אין העובד כוכבים מכוין אלא להנאתו, יהרג ואל יעבור.

בשלוש העבירות החמורות²³, שהן עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים, שהדין הוא שייחרג ואל יעבור בכל אופן ואפילו האנס מתכוין להנאתו, י"א שאם עבר ולא נהרג, אפילו בצינעא²⁴, הרי זה מחלל את השם²⁵, ואם היה בעשרה מישראל הרי זה חילל את השם ברבים, וביטל מצות עשה, שהיא קידוש השם, ועבר על מצות לא תעשה, שהיא חילול השם. וי"א²⁶ שבצינעא לא עבר על חילול השם, וי"א²⁷ שאין הטעם משום חילול השם, אלא משום חומר עבירות אלו שאינן נידחות מפני פקוח נפש.

ואעפ"כ מפני שעבר באונס²⁸, אין מלקין אותו, ואין צריך לומר שאין ממיתין אותו בית דין אפילו הרג באונס, שאין מלקין וממיתין אלא לעובר ברצונו

²¹ חי' הר"ן סנהדרין עד ע"א. ועי' רש"י ע"ז נד א ד"ה בפרהסיא, ששעת הגזרה פרהסיא היא, ובסנהדרין שם ד"ה ואפילו, שלא ירגילו העכו"ם להמריך את הלבבות בכך.

²² רמ"א יו"ד סי' קנז סעי' א, ובאר היטב ס"ק ו

²³ רמב"ם שם

²⁴ ואף על פי שכל העבירות אין בהן משום חילול השם אלא בפרהסיא, זו היא חומרתן של שלש עבירות אלו, שאף בצינעא יש בהן משום חילול השם. לח"מ שם, וכ"מ בקרית ספר יסוה"ת שם. וכן מבואר בל' הרמב"ם בסהמ"צ שם, וכ"כ באור גדול סי' א' ובס' עבודת המלך לרמב"ם יסוה"ת שם, ובר"י פרלא לרס"ג ח"ב סי' לג.

²⁵ ועי' נמוק"י סנהדרין סוף"ח שכתב "ואעפ"כ עבירה גדולה היא בידו, שחילל שמו של הקב"ה שבראו לכבודו".

²⁶ שהכתוב בתוך בני ישראל שמשמעו בפרהסיא מוסב אף על האמור ולא תחללו את שם קדשי. פרי חדש על הרמב"ם שם, והוכיח כן מע"ז נד א, שלא תחללו לא נאמר אלא בפרהסיא. ובהנהות טורי אבן שם דחה שלא אמרו כן אלא לר' ישמעאל, ועי' שו"ת ריב"ש סי' ה שנראה כן מדבריו שאינו עובר על הלאו אלא בפרהסיא.

²⁷ רמב"ן במלחמות סנהדרין עד ע"ב, ונמוק"י ור"ן שם, ור"ן יומא פה, ועי' סמ"ק סי' מד ומגן אבות להמאירי ענין יט

²⁸ רמב"ם שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ובעדים והתראה, אבל אם יכול למלט נפשו ולברוח מתחת יד המלך הרשע ואינו עושה, הנה הוא ככלב שב על קיאו והוא נקרא עובד עבודה כוכבים במזיד, והוא נטרד מן העולם הבא ויורד למדרגה התחתונה של גיהנום²⁹.

מה שהתבאר שאם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יהרג, אם הוא בצנעה יעבור ואל יהרג. ואם ירצה להחמיר על עצמו וליהרג, רשאי, הוא אם העובד כוכבים מכוין להעבירו על דת.

אבל אם אינו מכוין אלא להנאת עצמו אסור להחמיר ונקרא חובל בעצמו, וצריך לעבור ואל יהרג³⁰. וכל מי שדינו לעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר ה"ז מתחייב בנפשו³¹. וי"א³² שבפרהסיא רשאי למסור נפש.

ואם השעה צריכה לכך וכדומה לכ"ע רשאי למסור עצמו. וכן אם הוא אדם גדול וחסיד וירא שמים, ורואה שהדור פרוץ בכך רשאי לקדש השם ולמסור עצמו אפי' על מצוה קלה, כדי שיראו העם לאהבה את ה' ולירא אותו בכל לבם³³.

אך מי שיצרו תוקפו וירא מהעבירה אסור לו להרוג עצמו, או למסור עצמו למיתה³⁴. וי"א³⁵ שאפי' להמ"ד שאדם רשאי להחמיר על עצמו להיות נהרג במקום שאמרו שיעבור ולא יהרג, מ"מ חולה שאמרו הרופאים שצריך לחלל את השבת או יוה"כ עליו וכדומה והוא אינו רוצה אין שומעין לו, וכופין אותו לעשות מה שאמרו³⁶.

²⁹ וע"ע ל"ת רצ"ד.

³⁰ באר היטב שם בשם ר' ירוחם

³¹ כדעת הרמב"ם פ"ה מה' יסוה"ת ה"א אך בע"ז כוז' תוד"ה יכול, דכל שדינו לעבור ולא ליהרג, רשאי להחמיר ע"ע וליהרג, ועיין יו"ד סי' קנז סע' א ובש"ך ס"ק א, וכתב בת"ה והיה נראה דבפלוגתא דרבוותא אזלינן לקולא באיסור סכנת נפשות כדאמרין בעלמא ספק נפשות להקל אמנם י"ל הכא דלענין קדוש השם שלא הקפידה התורה על אבוד נפשות מישראל לא ילפינן לה משאר ספיקות דלית בהו משום קדושת השם ונראה דלפי הענין ושרואין אנו כוונתו מורין לו וכ' בהגהת סמ"ק דאותן קדושים ששחטו עצמן שלא סמכו דעתן לעמוד בנסיון קדושים גמורים הם וראיה משאול מיהו יש חולקים שאינו יכול להרוג את עצמו עיין באו"ח שהאריך.

³² דעת הפרישה

³³ באר היטב שם מהב"י

³⁴ דרכי תשובה שם ס"ק יא הביא שו"ת אבן השהם סי' מ"ד שצידד במי שמתירא מן העבירה שיצרו תקפו שהוא רשאי להמית א"ע והביא רא"י לדבריו עיין שם ועי' בס' זכרון אברהם סי' א' ובביאורו מרפה לעינים ס"ק ז' שהביאו ודחה ראיותיו עיין שם ועי' בשו"ת מוט"ד קמא סי' קפ"ט מ"ש לענין אם מותר להחמיר על עצמו ולכנס בספק סכנה במקום ספק מצוה והביא רא"י דמותר להחמיר וראוי אף בודאי סכנה וספק עבירה בא' מג' עבירות הללו עיין שם ועי' מזה בס' זכרון אברהם שאלה א' ובביאורו מרפא לעינים שם אות ד'

³⁵ עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות י"ב שכ' מתשו' הרדב"ז חלק א' סי' ס"ז

³⁶ דהיינו דוקא במקום דאיכא קידוה"ש, שמוסר עצמו על מצות הש"י, אבל חושב"ס צריך לאכול ביוהכ"פ, ואפי' על ספק, וכשאינו אוכל, אין בכך ממידת חסידות כלל, ולכן אינו אלא שופך דמים, שו"ת הרדב"ז ח"ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

**ה. המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה
אמר להו רב נחמן פוקו ואמרו ליה לעולא כבר תרגמה רב
הונא לשמעתיך בבבל דאמר רב הונא היתה בהמת חבירו
רבוצה בפני עבודת כוכבים כיון ששחט בה סימן אחד
אסרה**

לא אסרה³⁷ תורה לישראל דבר הנעשה לע"ז אלא דברים שהם פגרים מתים
ופסלם או עשאם לאלוה. אבל בעלי חיים אינם נאסרים משום עשותן ע"ז
שאפילו השתחוה לבהמה שלו לא נאסרה, וילפינן לה מקרא מדמיעטה
התורה לגבוה דכתיב (ויקרא ר פסוק ב) כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה
מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן, ומייתורא דמן מן, ממעטינן מוקצה ונעבד שלא להקריב
לשם קרבן, שמע מינה דלהדיט שרי אפילו באכילה, כלומר דווקא לאכילת
מזבח אסרה דשל קרבן מקרי לחם אלוה, הא לאכילת אדם שרי.

כבר התבאר לעיל דף מד. שעובדי כוכבים העובדים³⁸ את הבהמה הרי
מותרת בהנאה ומותר לאכול אותה הבהמה, ואין צריך לומר הבהמה
שהוקצת לעבודת כוכבים שהיא מותרת באכילה בין שהקצוה לעבודה בין
שהקצוה להקריבה הרי זו מותרת.

אולם זהו דווקא³⁹ כשלא עשה בהן מעשה, אבל אם עשה בהן מעשה כגון
ששחטה להיותה ע"ז אפילו לא שחט בה אלא סימן אחד⁴⁰ אסרה, ואפילו
אינה שלו וקיימא לן שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. הני מילי שלא עשה
בו מעשה.

סי' תמד ואו"ה סי' סע' ח. ועיין שו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' רס, דמשמע דאם בכ"ז הוא צם ואינו אוכל, הרי"ז
מצוה הבאה בעבירה, וע"ש, דאין כאן מצוה אלא עבירה, וכתב המו"ק סי' קצו "ואצלי שווה האוכל ביוה"כ
מפני הסכנה, כמתענה בו, כי מי שצווה על התענית וכו'".

³⁷ שו"ע ונו"כ קמה ח

³⁸ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ח הלכה א

³⁹ שו"ע ונו"כ קמה ח

⁴⁰ אפילו מעשה כל דהו וה"ה חצי סימן. ש"ך שם כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לפיכך ישראל ששחט⁴¹ בהמת גוי, או גוי ששחט בהמת ישראל, או בהמת גוי, וחישב בה השוחט לעבודה זרה, הרי זה אסורה בהנאה, דאף על גב דקיימא לן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אם עשה בה מעשה אסרה, מדאורייתא⁴², אפילו מעשה כל שהו, ובגון מיעוט תחילת הקנה.

אבל אם הבעלים חישבו לה לעבודה זרה ולא השוחט, אף על פי שהשוחט יודע שהבעלים מחשבים אלא שאינו מסכים למחשבתם ואינו מחשב בה כלום ושוחט אותה לאכילה ככל שאר שחיטות, אין מחשבת הבעלים פוסלת כלום, דאין המחשבה הולכת בזה כי אם אחר השוחט, ולכן אם השוחט ישראל, מותרת אפילו באכילה, ואם השוחט גוי או מומר, מותרת בהנאה⁴³.

ודווקא גוי שעושה מעשה בבהמת ישראל לשם ע"ז אסרה אף על פי שאינה שלו, דאמרינן וודאי מחשבתו לשם ע"ז. אבל ישראל שעשה מעשה⁴⁴ לשם ע"ז בבהמת חבירו לא אסרה דאמרינן וודאי אין מחשבתו לע"ז אלא לצעורי חבירו קמכווין.

במה דברים אמורים שאין לו חלק בגווה, אבל אם יש לו חלק בגווה אסרה דוודאי דעתו לע"ז בחלק שלו, דליכא למימר לצעורי עצמו קמכווין. ויש אומרים דאפילו יש לו חלק בגווה לא אסרה דלצעורי חבירו קמכווין.

ואם ישראל מומר הוא או שהתרו בו וקבל ההתראה הרי זה וודאי מחשבתו ולבו לע"ז הוא שהרי הוא מוסר עצמו למיתה בשבילה ואוסר.

⁴¹ שו"ע ונו"כ יו"ד ד' ג' דלא כרמב"ם.

⁴² בלבוש (סעיף ד') כתב דהא דאדם אוסר שאינו שלו על ידי מעשה היינו מדרבנן. ולא משמע כן בפרק ב' דחולין דף מ' (ע"א), ובבבא קמא דף ע"א (ע"א) איברא, דהא דאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה ילפינן לה בעבודה זרה דף נ"ד (ע"ב) מכלי המקדש שאסרו חזקיה וסיעתו מפני ששימשו בהם לעבודה זרה בימי אחז, ומשמע התם ברש"י (ד"ה איתסרו להו) דמדרבנן אסר להו חזקיה. וכן משמע בתוספות שם (דנ"א ד"ה בתוך) [דף נ"ב ע"ב ד"ה ברוך]. וצ"ל דהכי פירוש, דאי לאו דבמעשה גמור איתסר דאורייתא אף להדיט, לא הו' גזרי אפילו לגבוה במעשה כל דהו, דהיינו השימוש, שלא נשתנה הכלי על ידי זה, כמו שכתבו התוספות שם דאין זה מעשה גמור. ובמיימוני פרק ה' דהלכות עכו"ם (הל' א') משמע נמי דמדאורייתא הוא. ובבדק הבית (בית א' שער א', י' ע"א) כתב בהדיא דמאן דאמר אדם אוסר שאינו שלו הוא מדאורייתא, ובמשמרת הבית לא השינו בזה. וכן משמע מלשון הטור סימן קמ"ה, דכילל שוחט בהמת חבירו לעבודה זרה בהדי שוחט שלו, שמע מינה דתרווייהו חד דינא נינהו. ולכן יש לילך בספיקו להומרא. ואפילו אי נדחק ונאמר דדרבנן הוא, צ"ל דהוה ליה דברי קבלה מקרא דחזקיה, וכדברי תורה דמי, אפילו לפטור מכרת דשחטי חוץ ומתשלומי ד' וה', יש להחמיר בספקו כשל תורה. ובלבוש סימן קמ"ה (סעיף ח') כתב דילפינן לה מאבני מזבח ששקצום מלכי יון וגזוזם בית חשמונאי. ותמהני, דבהדיא אמרינן בגמרא עבודה זרה שם דף נ"ב (ע"ב) דאין ראייה מזה, עיין שם. תבואות שור שם ט

⁴³ ומכל מקום אי גוי או מומר שוחט סתמא בהמה לאחרים, והבעלים חישבו בה בשעת שחיטה בפני השוחט, יש לאסור בהנאה, דאף על גב דקיימא לן דלא אמרינן סתם מחשבת גוי לעבודה זרה, היכא דהבעלים מחשבים בה בפניו גרע טפי, דיש לומר דהוא נמי אדעתא דידהו שחט. שמלה חדשה שם

⁴⁴ אפילו במעשה רבה דהיינו ששחט בה ב' סימנים. ש"ך שם כב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דף נד:

ו. אף על פי שאמרו המשתחוה לקרקע עולם לא אסרה חפר בה בורות שיחין ומערות אסרה

כבר התבאר לעיל דף מה. שלא אסרה⁴⁵ התורה בע"ז אלא ע"ז המיטלטלת ויש בה תפישת יד אדם, אבל דבר המחובר לקרקע לא אסרה אפילו עשאו ע"ז ועבדה, דכתיב⁴⁶ (דברים יב פסוק ב) **אַל־תִּהְיֶהֶם עַל הַהָרִים אֱלֹהֵיהֶם** על ההרים, כלומר צלמיהם ופסליהם שעל ההרים אסרתי לך, ולא ההרים עצמן אף ע"פ שעשאו אלוה.

אולם אע"פ⁴⁷ שקרקע עולם וכל שכן אילן, אינן נאסרים, היינו שלא עשה מעשה בגוף הקרקע, אבל אם עשה בהן מעשה כגון שחפר בה שיחין בורות ומערות וכי האי גוונא להיותם הם עצמם ע"ז, נאסרים⁴⁸.

אולם אם נטל מה שחידש כגון שחפר כל שטח הקרקע והסיר הבורות והשיחין והמערות והשוה כל הקרקע בחפירה הרי זה מותר⁴⁹.

ז. אף על פי שאמרו המשתחוה לבעלי חיים לא אסרן עשאו חליפין לעבודת כוכבים אסרן ... חליפי חליפין מותרין ... אסורין אחד אמר אפילו חליפי חליפין נמי אסורין

⁴⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד קמה א

⁴⁶ לבוש וט"ז שם א

⁴⁷ שו"ע ונו"כ קמה ז

⁴⁸ כתב ב"י דמדברי הרמב"ם משמע קצת דאע"פ שלא השתחוה להם נאסר מיד והטור כתב והשתחוה להם ועיין פרישה וב"ח. ש"ך שם כ

⁴⁹ וכדין אבן שסייד וכייד דקיי"ל אף על פי שעשה מעשה בגופו ונוטל מה שחידש ולא הזכירו הפוסקים מפני שהוא דבר קשה ואינו מצוי ערך לחם להריק"ש מובא בדרכ"ת יז, עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר לעיל דף מד. שעובדי כוכבים העובדים⁵⁰ את הבהמה הרי מותרת בהנאה ומותר לאכול אותה הבהמה, ואין צריך לומר הבהמה שהוקצת לעבודת כוכבים שהיא מותרת באכילה בין שהקצוה לעבודה בין שהקצוה להקריבה הרי זו מותרת, במה דברים אמורים שאין הבהמה נאסרת, בשלא עשה בה מעשה לשם עבודת כוכבים אבל עשה בה מעשה כל שהוא אסרה.

אף על פי⁵¹ שבעלי חיים אינם נאסרים מחמת שנעשו ע"ז, אם החליף בעלי חיים בע"ז שהיתה לו ע"ז והחליפה לגוי בבהמות⁵², נאסרו מדרבנן, דהוה ליה נהנה מע"ז, אבל חליפי חליפין כגון שהחליף בעלי חיים, או כל דבר אחר⁵³, בחליפי ע"ז מותרים⁵⁴ דכולי האי לא גזרו רבנן, ויש אוסרין⁵⁵ גם בזה משום חומרא דעבודה זרה.

במה דברים אמורים בבהמת עצמו אבל אם החליף בהמת חבירו לעבודת כוכבים לא נאסרה, שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

ח. והיית חרם כמוהו כל שאתה מהיה ממנו הרי הוא כמוהו

כבר התבאר במסכת קידושין דף נח. שכשם שע"ז ותקרובה אסורין בהנאה⁵⁶ כך דמיהן אסורין, שכן כתיב [דברים ז פסוק כו] וְהִיִּיתָ חֵרֶם כָּמוֹהוּ, כל מה שאתה מהיה ממנו יהיה חרם כמוהו ואסור בהנאה, לפיכך ישראל שמכר ע"ז דמיה אסורין.

אבל גוי שמכר ע"ז שלו⁵⁷, אף על פי שמכרה כדי שיעבדה הלוקח, הדמים מותרין⁵⁸, שלא אמרה תורה כל מה שאתה מהיה ממנו יהיה חרם, אלא גבי ישראל ולא גבי גוי.

⁵⁰ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ח הלכה א

⁵¹ שו"ע ונו"כ קמה ט

⁵² לבוש וש"ך שם כג

⁵³ בשו"ע נקט בע"ח משום רישא נקט ב"ח אבל אין הכי נמי דלסברא זו כל חליפי חליפים דעבודת כוכבים מותרין כדאיתא בש"ס ודרש לה מדכתיב כי חרם הוא הוא ולא חליפי חליפים. ש"ך שם כד

⁵⁴ דעת הטור והיא הדעה בסתם בשו"ע שם

⁵⁵ דעת הרמב"ם והביאו המחבר כיש אוסרים

⁵⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד קמד א

⁵⁷ אבל מכר של ישראל הדמים אסורים. ש"ך שם א

⁵⁸ ש"ך שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ודוקא שהדבר ידוע שמוכרה לעשות צרכיו בדמיה, כגון לפרוע חובותיו או שאר צרכיו, אבל אם אין ידוע יש לחוש⁵⁹ שמא מכרה לקנות בדמיה ע"ז אחרת, והרי המעות מוקצין לע"ז ואסורין.

שתי וערב (צלב) שמשתחוים לו דינו כע"ז והמכירה לא מקרי ביטול והדמים אסורים כמו העבודת אלילים עצמה, אבל השתי והערב התולין בצוואריהם מותר⁶⁰.

ואם מכר לחבירו ע"ז והלוקח לא ידע שמה שקנה היא ע"ז יש להסתפק אם נאסרו הדמים⁶¹, אולם אם נתבטל המקח, וחזר הלוקח ולקח המעות, חזרו הדמים להתירם בין שחזר לו אותן המעות בין שנתן לו מעות אחרים⁶².

ט. למעוטי ערלה וכלאי הכרם שאם מכרן וקידש בדמיה

מקודשת

כבר התבאר במסכת נדרים דף מז: ובמסכת קידושין דף נו: שהמקדש באיסורי הנאה דאורייתא לגמרי⁶³ כגון ערלה⁶⁴ או בחמץ גמור בשעות

⁵⁹ בס"ס קל"ב גבי יין נסך משמע דדוקא בידוע ודאי שמכרה לקנות צרכי עבודת כוכבים אסור ואפשר שסמך על מ"ש כאן אמנם במרדכי פרק א"מ כתב מותר לקבל הדמים אם לא אמר המתן עד שאמכור אליל. ט"ז שם א. ובש"ך קלב לח כתב שהכא איכא למיחש אך ביי"נ לא חיישינן מן הסתם שלקחו לחזור ולקנות בו י"נ.

⁶⁰ בית הלל שם על פי מש"כ הרמ"א יו"ד קמא א

⁶¹ במשנה למלך פרק ז' מהל' ע"ז הלכה ט' דאפשר דע"כ לא אמרינן דהדמים אסורים אלא במוכר לגוי או לישראל וידע שהוא ע"ז דהמקח קיים ומש"ה המעות אסורים אבל הכא שהמקח הוא מקח טעות והמעות הוי גזל ביד המוכר אפשר דלא נאסרו הדמים הללו וכו'. ועי' בס' משנת חכמים סי' ל"ט ביבין שמועה דף ק"ה שנסתפק ג"כ בזה בא' שמכר ע"ז לישראל ולא הכיר בהם דקיי"ל דהוי מקח טעות אם יש לאסור הדמים וכ' שדין זה יתחלק לתרי ענינים דאם היו המוכר והלוקח שוגגים שבא ע"ז לגבולו ומכרה לישראל ודאי לא שייך דין איסור הנאה כלל אלא שיש להסתפק מה הדין אם ה' המוכר מזיד והלוקח שוגג מי נימא דתופסין דמי' וצריך המוכר להחזיר הדמים אחרים והדמי מכר נתפסים באיסור ועיי"ש במה שפלפול בזה וסיים בצ"ע

⁶² דכיון שנתבטל המקח אין כאן דמי ע"ז ונמצא שאינו נהנה מע"ז. שם

⁶³ שו"ע וזו"כ אבהע"ז כח כא ואם הוא באיסורי דרבנן שאין להם עיקר מן התורה מקודשת וביש להם עיקר חיישי' לקידושין עיי"ש.

⁶⁴ כתב הריטב"א ס"פ האיש מקדש (ס"ל) (ז"ל) ואף על גב דחולה שאין בו סכנה מותר בו שלא בדרך הנאתו מכל מקום אסור הוא למוכרו לחולה זה וליטול ממנו דמים תדע דהא בדרך הנאתו מותר לחולה שיש בו סכנה ואפ"ה אסור לו למוכרו בדמים דא"כ נמצא נהנה באיסורי הנאה של תורה אלא ודאי אסור למוכרן וכיון דכן לא חשוב ממונא כלל ואפי' היא חולה שראוי ליהנות בו אינה מקודשת דלאו ממונא יהיב לה אא"כ אומר לה הרי את מקודשת לי באותה הנאה שיש לך שנתתי לך דבר שתתראי בו ויש באותו הנאה שו"פ עכ"ל. ועיין אבנ"מ שם נה נו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דאורייתא⁶⁵ מכיון שאין בהם ממש כלל, וכחרס בעלמא חשובין, אינה מקודשת, שאין בהן שוה פרוטה מן התורה.

עבר ומכר⁶⁶ אפילו איסורי הנאה דאורייתא, וקידש בדמיהם בדיעבד מקודשת, שאין האיסור תופש דמיו והדמים אינם אסורים בהנאה. אבל לכתחילה המעות אסורות לו, ואסור לקדש בהם⁶⁷.

וזהו דוקא כשמכרם לגוי או לישראל, וידע הלוקח שהם איסורי הנאה, ואעפ"כ לקחן הרי המעות מתנה⁶⁸, לפיכך מקודשת.

אבל אם מכרם לישראל ולא ידע הלוקח שהם איסורי הנאה ולקח המוכר דמיהם וקדש בהן אשה, הרי המכר לא חל שהרי זה מקח טעות, ויש להסתפק במעות הללו אם הם כמו גזל בידו והמקדש בגזל אינה מקודשת, או אם כהלואה בידו כיון שהלוקח נתנן לו להוציאם וכשיודע לו חייב לשלם מביתו והרי הם קידושין גמורין, לפיכך היא ספק מקודשת וצריכה גט⁶⁹.

וכל זה דוקא בשאר איסורי הנאה דאורייתא, אבל אם מכר הישראל עבודה זרה קי"ל שאיסור עבודה זרה תופש דמיה⁷⁰, ואפילו מכרה לגוי אינה מקודשת בדמיה, שגם דמיה אסורים בהנאה.

⁶⁵ ועיין ח"מ למ"ב"ש נג נד שתליא באם ידעה באיסורו או לאו שאם ידעה וחשבה שתוכל ליהנות באפרו א"כ יש לחשוש לקידושין דילמא חמין הוי מהנשרפין וכדעת ר' יהודה עיי"ש.

⁶⁶ שו"ע נו"כ שם ב

⁶⁷ ב"ש שם נז ועיין אבני מילואים שם ס שהביא שבמשנה למלך פ"ה מאישות (ה"א) כתב דלשיטת רש"י ודאי לכתחלה אסור לקדש בדמיהן וכדאי' בנדרים פ' השותפין (מוז, ב) הני מילי לכתחלה אבל בדיעבד שפיר דמי אלא היכא דעבר וקידש דה"ר ראוי לומר שיהזור ויקדשנה כי היכא דלא להתהני מקידושין ע"י הדמים דאסורין למחליף בזה הוא דמחלק רש"י בין קידושי אשה לשאר הנאות וכמ"ש תוס' (חולין ד, ב והרא"ש) ספ"ב דקידושין או משום דלא אסרו ליקח בעד הדמים אלא פירות וכלים שהוא הנאה הניכרת אבל הנאת אשה אינו ניכר או משום מצות פ"ו ע"ש. ועיי"ש שפ"ל בזה דאמרין מצות לאו ליהנו' נתנו אם היינו דוקא בדיעבד אבל לכתחלה מיהא אסור או לאו.

⁶⁸ וצריך ישוב מ"ש מהביר שהשדה שלקח מראובן שאינו שלו דקי"ל המעות פקדון כמ"ש בש"ס ובח"ה ולא מתנה אלא המקדש אחותו דקי"ל המעות מתנה כיון שהיא אחותו מסתמ' במתנה נתן לה אבל אם נותן לאחר אינו נותן במתנה ולמה ס"ל הרא"ש כאן דנתן במתנה. ב"ש שם נח ועיין בהמקנה שם ובאבנ"מ סב

⁶⁹ והרא"ש הר"ן כתבו אפילו לא ידע וי"ל דהוי כהלוא' בידו כיון דדרך מקח וממכר בא לידו וכתב בב"ה דברי טעם הם. ב"ש שם נט. ועיין אבנ"מ שם סג ודבר זה כבר במחלוקת שנוי' בתוס' ר"פ המוכר פירות (צב, ב, ד"ה אי) גבי מקח טעות מה הוא אותן הדמים ביד המוכר אם דין פקדון וא"כ אי ליתנהו להני זוזי ביד המוכר אין צריך ליתן מעות אפי' אית' זוזי אלא כדן מזיק ודינו במיטב, או דין בע"ח יש לו וצריך ליתן מעות היכא דאית לי' ע"ש והיינו נמי ספיקא דרא"ש ור"ן אם דינו כהלואה, ולדינא כבר כבר הרמ"א להלכה בח"מ סי' רל"ב (סכ"ג) בפשיטות דכל היכא דהוי מקח טעות ה"ל בע"ח ע"ש וא"כ ה"נ אם לא ידע הלוקח ה"ל מעות הלואה.

⁷⁰ אע"ג דגם שביעית תופס דמיו הא קי"ל דאפילו בפירות שביעית עצמן מקודשת כדאי' בקידושין דף נ"ב ע"א. ח"מ שם מב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

**א. מה קודש תופס את דמיו אף שביעית תופסת דמיה ...
תהיה בהוייתה תהא כיצד לקח בפירות שביעית בשר ...
נכנס שמן הא כיצד אחרון אחרון נתפס בשביעית ופירי
עצמו אסור**

כבר התבאר במסכת סוכה דף מ: ובמסכת קידושין דף נח. שחומר בשביעית מבהקדש⁷¹, שהפודה את ההקדש יצא הקדש לחולין ויתפשו הדמים תחתיו, והשביעית אינה כן, אלא המוכר פירות שביעית יתפשו הדמים⁷² ויעשו כפירות שביעית, והפירות עצמן לא נתחללו ונעשו כפירות שאר שנים, אלא נשארים בקדושתם, שנאמר בה (ויקרא כה פסוק יב) תהיה בהוייתה תהא לעולם, ולפי שנקראת קדש (שם) תופשת דמיה, נמצאת אומר האחרון נתפש בשביעית, והפרי עצמו הוא כמו שהיה.

המעות או הפירות שנתפסו בקדושת שביעית ומקבל דין אותן הפירות שמכר.

ולכן אם החליף יין שביעית בשמן חולין, אין מדליקין בשמן ואין סכין בו כמו שאין מדליקין וסכין ביין. וכן אם החליף שמן שביעית ביין חולין אין מדליקין וסכין ביין שאסור להדליק ולסוך ביין אף שבא מכח שמן. ואם החליף אוכלי אדם באוכלי בהמה, אין עושין מהן רפאוה כמו אוכלי אדם כנ"ל.

ואפשר⁷³ שאם מכר ספיחין איסור ספיחין חל גם על הדמים, ואף אם אין לו זכיה בספיחין מ"מ אם מכר נתפסין הדמים.

⁷¹ רמב"ם שם ודרך אמונה שם הלכה ו

⁷² ויש להסתפק אם פחות מש"פ נתפס בקדושת שביעית ובפנ"י הוכיח מהתוס' בסוכה שהמוכר פירות שביעית אף שלאכילה אין שוין כ"כ רק בעבור המצוה כמו אתרוג כל הדמים נתפסין בקדו"ש והפנ"י פקפק ע"ז.

⁷³ חזו"א שם סי' י' סק"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דעת מהרי"ט⁷⁴ דאע"ג דיש קדושת שביעית בפירות גוי מ"מ אם הגוי מכר פירות שביעית אין הדמים נתפסין בקדושה ודעת הרש"ס⁷⁵ שנתפסין. ובחזו"א⁷⁶ מסופק בזה, אבל גוי שמכר לגוי בודאי אין הדמים נתפסין.

ישראל שלקח מגוי פירותיו של הגוי אין הדמים נתפסין אבל אם קונה פירות גוי אצל ישראל הדמים נתפסין, וסתם מטבעות אין חוששין להם שמא הן דמי שביעית שהולכין אחר הרוב.

כיצד נתפס – לקח בפירות שביעית או בדמיהן⁷⁷ בשר או ביצים או שאר מאכלים⁷⁸. נעשה הבשר כאותן הפירות ואוכלו כפירות שביעית, וצריך לבער אותן בשעת ביעור השביעית, כשיגיע זמן הביעור של אותן הפירות שמכר.

לקח באותו בשר או בדמיו כלומר שמכר הבשר ונטל מעות ובהמעות לקח דגים, יצא הבשר ונתפשו הדגים, בקדושת שביעית של הבשר ודינן כמותן. לקח בדגים או בדמיהן שמן, יצאו דגים ונתפש שמן, לקח בשמן או בדמיו דבש יצא שמן ונתפש דבש, וצריך לבער הפירות הראשונות עם הדבש האחרון, כדרך שמבערין פירות שביעית, בזמן הביעור של הפירות הראשונים וכן אפי' עד אלף ואין עושין משניהם רפואה ולא מפסידין אותן כשאר פירות שביעית. אפי' באופן שהפירות השניים היו מותרין בזה, כגון החליף יין בשמן, אין מדליקין בהשמן כיון שאצל היין נחשב זה להפסד, מקבל השמן דין היין.

⁷⁴ ח"א סי' מ"ג

⁷⁵ רבינו שלמה סירליאו ועיין חזו"א שביעית סי' כ"ה סק"ד וכ"ד השל"ה בשער האותיות

⁷⁶ סי' י' סק"ד

⁷⁷ שאם מכר הפירות במעות נתפסין המעות בקדושת הפירות וכשקנה מהן בשר נעשה הבשר כקדושת הפירות ויצאו המעות לחולין

⁷⁸ אבל דבר שאינו מאכל כגון כלי וכיו"ב אסור לקנות מדמי שביעית חוץ ממעות שיכול לחלל עליהן וכנ"ל דמעות הוי כפירות כיון שקונין בהן כל דבר. ירו' פאה פ"ז ה"ז וכ"כ בחזו"א סי' כ"ו בסדר השביעית אות ו' עי' חזו"א סי' י"ג סק"ג וסי' י"ד סקט"ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

